

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nikoblikaudit@inbox.ru

д.е.н., доцент, в.о. ректора
Вищого навчального закладу
«Міжнародний технологічний
університет «Миколаївська
політехніка»

УДК 657

ГОСПОДАРСЬКА
МОДИФІКАЦІЯ, ОСТАННІ
ЗАПИТИ ДО БАЛАНСУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ
ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ЯК
ДО МЕХАНІЗМУ АНАЛІЗУ І
ОЦІНКИ ТА ПЛАНУВАННЯ
ВІТЧИЗНЯНОЇ ЕКОНОМІКИ

ECONOMIC REFORM AND NEW
REQUIREMENTS FOR THE
BALANCE OF THE NATIONAL
ECONOMIC SYSTEM AS A TOOL
FOR ANALYSIS, ASSESSMENT,
PLANNING OF THE DOMESTIC
ECONOMY

ПОТИШНЯК

Олена Миколаївна

д.е.н., доцент, професор кафедри,
Харківський національний технічний
університет сільського господарства
ім. Петра Василенка

Економічна реформа і перехід до системи управління національною економічною конструкцією економічними методами ставлять перед балансом національної економічної системи нові вимоги, задовольнити яким він у його сучасному вигляді вже не зможе. При усіх своїх перевагах нинішній баланс національної економічної системи не надає повного уявлення про економіку як про єдину систему та не забезпечує суворого переходу у процесі економічного аналізу й оцінки, планування від одного аспекту до іншого. Із огляду на сучасні тенденції у розвитку планування і, зокрема, ті вимоги, які випливають із нашої економічної реформи, можна констатувати, що найближча ціль у вдосконаленні балансу національної господарської доктрини полягає у подоланні насамперед цього недоліку.

* * *

Экономическая реформа, переход к методу управления экономики экономическими путями ставят перед балансом экономической системы новые требования, удовлетворить которым он в его современном виде уже не сможет. При всех своих преимуществах нынешний баланс экономики не даёт полного представления об экономике как о единой системе и не обеспечивает строгого перехода в процессе анализа, оценки, планирования от одного аспекта к другому. Учитывая новые тенденции в развитии планирования и те требования, которые вытекают из нашей экономической реформы, можно констатировать, что ближайшая цель в совершенствовании баланса национальной хозяйственной доктрины заключается в преодолении, прежде всего этого генерального недостатка.

* * *

It is substantiated that economic reform and the transition to a system of management of the national economic system by economic methods put the balance of the national economic system in new demands that it can no longer satisfy in the present state. Naturally, now the balance of the national economic system requires that it become a model of the balance of the whole economy, reflecting not only certain aspects, but also a strict connection between them. Without this connection, the picture of economic turnover can not be holistic, however detailed and deeply dealt with by its separate parties. It is argued that the current balance is a set of documents, not an integrated system. Each one is a spreadsheet that compares resources and uses the object to which the corresponding balance is devoted. The table is similar in form of an account, has a revenue and expenditure part. However, from a methodological point of view, the basis of a modern system of balances is the comparison of incomes with costs within each individual account, rather than the comparison of the income of one account with the costs of another account. Of course, it is therefore impossible to trace how changes in the indicators in one balance document affect those or other indicators in another document. Logically, the balance of the national economic system can include the inter-sectoral balance of the process of production and distribution of products. The benefits of this document are well known to all. But it is also known that it does not allow access to real production and economic sectors and business units, and its link with other balances is achieved only through the most general summary data through special calculations. It is proved, with all its advantages, the current balance of the national economic system does not provide a complete picture of the economy as a single system and does not provide a strict transition in the process of integrated economic analysis and evaluation, planning from one aspect to another. In view of the current trends in the development of the subsystem of planning and, in particular, the requirements arising from our economically efficient reform, we can state that the immediate task of improving the balance of the national economic system is to overcome this particular disadvantage.

Ключові слова: аналіз й оцінка, баланс, вітчизняна економіка, вимога, економічна реформа, механізм, національна економічна система, планування

Ключевые слова: баланс, инструмент, комплексный анализ и оценка, механизм, национальная экономическая система, отечественная экономика, планирование, система, требование, функция, цель, экономическая реформа

Keywords: analysis and evaluation, balance sheet, economic reform, national economic system, planning, requirement, the domestic economy, the mechanism

ВСТУП

Сутність економічної реформи, початок якої було покладено рішеннями уряду, у самому загальному формулюванні зводиться до різкого посилення ролі економічних методів в управлінні національною економічною системою. Усі конкретні заходи, передбачені новим порядком планування, у кінцевому рахунку спрямовані на те, щоб краще використовувати механізм товарно-грошового господарства та за допомогою системи економічних стимулів створити для підприємств (об'єднань) такі умови функціонування, при яких можна забезпечити більш високу ефективність виробництва як у масштабах усієї національної економічної системи, так і на кожному підприємстві.

Сучасна прогресивна практика та проведені перспективні дослідження іноземних і вітчизняних вчених-економістів [1-11] переконливо доводять, що якими б не були подальші заходи із проведення у життя економічної реформи, сама суть її передбачає, що в управлінні виробничо-господарською діяльністю товариства на перший план висувуються елементи методу, засновані на використанні механізму функціонування економіки. Знаючи цей механізм, немає необхідності планувати кожен економічний показник безпосередньо із центру, досить лише впливати на деякі певні елементи методу чи ключові точки, щоб отримати бажані для підприємства результати.

Це означає, що у нових умовах, створити які покликана реформа, економіка повинна розглядатися як єдина система, незважаючи на усе її різноманіття та наявність у економічному житті корпорації різних аспектів, кожен із яких представляє самостійний інтерес і до цих пір був самостійним об'єктом для систематичного економічного аналізу та оцінки, планування.

МЕТА РОБОТИ полягає у визначенні квінтенсії господарської реформи і формуванні вимог до балансу національної економіки як до інструменту аналізу, планування.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною базою статті виступає діалектичний метод, основні положення теорії у області балансових побудов, яке присвячене розробці методів інтеграції балансових систем національної економіки у аналізі та плануванні. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретично-методологічного узагальнення і формулювання дедукції); *монографічний* (при дослідженні теоретично-методологічних думок та практики національного рахівництва у країнах, що виявляє позитивні сторони методу подвійної реєстрації економічних потоків при побудованні балансу); *дедукційний* (запропоновані авторами балансові схеми відображають матеріально-фінансові пропорції і економічні зв'язки між галузями, групами господарських одиниць у економіці та представляють інтерес для економістів і студентів економічних ВНЗ).

РЕЗУЛЬТАТИ

Щоб успішно керувати економікою у нових умовах, органи, які планують, повинні знати, до яких резуль-

татів національної економічної системи призведуть ті або інші виробничо-господарські рішення, прийняті на рівні підприємств та об'єднань. Більш того, потрібно мати можливість простежити ці результати у всіх найважливіших аспектах, які характеризують економічний оборот. Потрібним виступає і зворотний зв'язок. Органи, які планують повинні чітко уявляти собі, які виробничо-господарські рішення будуть приймати підприємства при тій або іншій зміні найважливіших показників національної економічної системи й які необхідні умови для того, щоб ці рішення не суперечили такого роду показникам тощо.

У нових умовах господарювання для успішного управління економікою абсолютно необхідно знати, до яких фінансових наслідків, наприклад, призведе та чи інша зміна виробничої програми, й, навпаки, як, впливаючи на доходи (виручку) від реалізації підприємства (об'єднання), можливо спонукати його певним чином змінити речові результати виробничо-господарської діяльності. У нових умовах неможливо успішно управляти економікою, не маючи інструментів для суворого переходу від матеріального аспекту до фінансового, від виробництва – до доходів, від доходів – до споживання і накопичення, від накопичення – до праці, доходів і споживання.

Висловлюючись фігурально, необхідно мати матрицю вітчизняної економіки, яка охоплює усі аспекти економічної діяльності конгломерату, а також методу параметрів, які характеризують схему стійкості цієї матриці.

У даний час інструментом для комплексного аналізу, оцінки, планування зв'язків національної економічної системи служить баланс національної економічної системи. У нього входить ряд документів, у кожному із яких докладно розглядається відповідний аспект господарського обороту (доходу).

Як відомо, у систему балансу національної господарської (економічної) системи входять: баланс сукупного суспільного продукту, до якого можна віднести також і матеріальні баланси; баланс національного доходу або фінансово-економічний баланс разом із рядом вартісних балансів (баланс грошових доходів та витрат населення, баланс фінансових ресурсів держави, кредитний і касовий плани Нацбанку, платіжний баланс); баланс трудових ресурсів, баланс основних засобів та зведений баланс національної економічної системи, відомий під назвою «Баланс виробництва, розподілу, перерозподілу і використання суспільного продукту та національного доходу». До балансу національної економічної системи слід віднести і такий, який розробляється за останні роки міжгалузевий баланс виробництва та розподілу продукції, що містить детальну характеристику виробничо-господарських зв'язків, обумовлених рівнем розвитку продуктивних сил, і певною мірою перекриває своїми даними деякі показники інших балансів.

Таким чином, у системі планування в принципі існує інструмент, покликаний забезпечити підхід до економіки як до єдиної складної системи. Це – баланс національної економічної системи. Документи цього балансу відображають накопичений прагматичний досвід. У них надається характеристика усіх основних

сторін, які важливо бачити при системі планування, яка склалася у нашій країні протягом років та діє на даний час.

Однак, економічна реформа і перехід до системи управління національною економічною (господарською) системою економічними методами ставлять перед балансом національної економічної системи нові вимоги, задовольнити яким він у його сучасному вигляді уже не зможе.

На даний час від балансу національної економічної (господарської) системи потрібно, щоб він став балансовою моделлю усієї економіки, що відображає не тільки окремі аспекти, а й суворий зв'язок між ними. Без зв'язку із цим картина економічного (господарського) обороту не може бути цілісною, як би детально та глибоко ні розглядалися його окремі сторони тощо.

Існуючий нині баланс – це набір документів, а не інтегрована система. Кожен із них являє собою інформаційну таблицю, де зіставляються ресурси й використання того об'єкта, якому присвячений відповідний баланс. Таблиця аналогічна за формою рахунку, має дохідну та видаткову частини. Однак, із методологічної точки зору основу сучасної системи балансів становить зіставлення доходів із витратами у межах кожного окремого рахунку, а не зіставлення доходів (оборотів) одного рахунку з витратами іншого рахунку.

Характерно, що ця концентрація уваги на ув'язці дохідної і видаткової частин одного та того ж балансу і зневага до кореспонденції балансів між собою відбилися на визначенні поняття балансової статистики у вітчизняній статистичній літературі. Балансовий елемент методу у повній відповідності із практикою визначають, як такий спосіб обробки та аналізу (дослідження) статистичних інформаційних даних, при якому зіставляються дані про ресурси із даними про призначення продукції або будь-якого іншого економічного показника, і тільки. Питання про те, як повинні бути пов'язані показники одного балансу із показниками іншого, навіть не ставиться.

Зв'язок між окремими документами балансу забезпечується не із побудови, а спеціально на заключному етапі складання балансу національної економічної (господарської) системи, та лише за деякими показниками.

У зв'язку з цим неможливо простежити, як впливають зміни показників у одному документі балансу на ті або інші показники у іншому документі.

Як вже було зазначено, до системи балансу національної економічної системи можна віднести міжгалузевий баланс процесу виробництва і розподілу продукції. Переваги цього документа усім добре відомі. Але відомо також й те, що він не дає виходу на реальні виробничо-господарські галузі та господарські одиниці, а ув'язка його із іншими балансами досягається тільки через найзагальніші сумарні дані шляхом спеціальних розрахунків.

ВИСНОВКИ

Таким чином, при всіх своїх перевагах нинішній баланс національної економічної системи не надає повного уявлення про економіку як про єдину систему та не забезпечує суворого переходу у процесі комплексного економічного аналізу й оцінки, планування від одного аспекту до іншого. Із огляду на су-

часні тенденції у розвитку планування і, зокрема, ті вимоги, які випливають із нашої економічної реформи, можна констатувати, що найближче завдання у вдосконаленні балансу національної господарської (економічної) системи полягає у подоланні насамперед цього недоліку.

Список використаних джерел

1. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. Київ, 1994. 261 с.
2. Дойль П. Менеджмент: стратегія і тактика. Санкт-Петербург, 1999. 560 с.
3. Друкер П.Ф. *Энциклопедия менеджмента*. Москва, 2004. 432 с.
4. Егоров В.Г. Место и роль кооперации в рыночной экономике (теоретический анализ): диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.01. Ярославль, 2015. 573 с.
5. Иванова А.Е. Социально-демографическая цена психического здоровья населения: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.18. Москва, 1998. 347 с.
6. Петров А.А. Методология повышения организационно-экономической устойчивости военно-строительных предприятий: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.05. Санкт-Петербург, 2004. 308 с.
7. Пушкар М. С. Креативний облік: створення інформації для менеджерів. Тернопіль, 2006. 334 с.
8. Хуажева А.Ш. Концептуальное обоснование механизма устойчивого развития регионального агропромышленного комплекса: диссертация ... доктора экономических наук: 08.00.05. Майкоп, 2005. 356 с.
9. Яремко І.Й. Економічні категорії в методології обліку. Львів, 2002. 192 с.
10. Weissenrieder F. Value based management: economic value added or cash value added? // *Gothenburg Studies in Financial Economics*. 1997. Study № 1997:3. 42 p.
11. Oldroyd D. Accounting and marketing rationale: the juxtaposition within brands // *International Marketing Review*. 1994. № 2. Vol. 11. pp. 33-46.

References

1. Veber M. *Protestant ethics and the spirit of capitalism*. Kiev, 1994. 261 p. (in Ukrainian).
2. Doil P. *Management: strategy and tactics*. Saint Petersburg, 1999. 560 p. (in Russian).
3. Druker P.F. *Encyclopedia of management*. Moscow, 2004. 432 p. (in Russian).
4. Yehorov V.H. *The place and role of cooperation in a market economy (theoretical analysis): dissertation ... doctor of economic sciences: 08.00.01. Yaroslavl, 2015. 573 p. (in Russian)*.
5. Ivanova A.E. *Socially-demographic price of mental health of the population: the dissertation ... doctor of economic sciences: 08.00.18. Moscow, 1998. 347 p. (in Russian)*.
6. Petrov A.A. *Methodology of increase of organizational-economic stability of the military-building enterprises: the dissertation ... doctor of economic sciences: 08.00.05. Saint Petersburg, 2004. 308 p. (in Russian)*.
7. Pushkar M.S. *Creative Accounting: Creating Information for Managers*. Ternopil, 2006. 334 p. (in Ukrainian).
8. Khuazheva A.S. *Conceptual substantiation of the mechanism of a sustainable development of a regional agro-industrial complex: dissertation ... Doctor of Economic Sciences: 08.00.05. Maykop, 2005. 356 p. (in Russian)*.
9. Jaremko I.Y. *Economic categories in the accounting methodology*. Lviv, 2002. 192 p. (in Ukrainian).
10. Weissenrieder F. *Value based management: economic value added or cash value added? // Gothenburg Studies in Financial Economics*. 1997. Study № 1997:3. 42 p.
11. Oldroyd D. *Accounting and marketing rationale: the juxtaposition within brands // International Marketing Review*. 1994. № 2. Vol. 11. pp. 33-46.